

ЗНАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ХІМІЇ

Дідик Ірина Олександрівна,
здобувач II курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
didyk.irina1305@gmail.com
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Авдєєва Ольга Юрїївна,
доктор філософії з галузі Освіта/ Педагогіка,
доцент (б.в.з.) кафедри хімії, avdeeva8909@gmail.com
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Стан навколишнього середовища, скорочення біологічного розмаїття видів тварин і рослин, внесення в екосистеми різних видів забруднень, надмірне та невиправдане використання прісних вод, енергії, продуктів харчування є предметом вивчення низки науковців у різних країнах світу. В умовах сьогодення питання набуття екологічної компетентності та обізнаності людства займає одне з перших місць серед глобальних проблем, оскільки суттєві зміни екологічного стану довкілля відбуваються щоденно внаслідок згубного воєнно-техногенного впливу на ґрунти, водні ресурси тощо. Слід визнати, що на тлі соціально-економічних і політичних потрясінь останніх років, які охопили в тій чи іншій мірі значну частину території сучасного цивілізованого світу, екологічні проблеми, незважаючи на весь їхній глобальний характер і тенденцію до посилення поступово відійшли на другий план в очах як населення України, так і суміжних територій. Однак, не слід забувати, що стан навколишнього середовища, а також природно-ресурсний потенціал нашої планети та конкретних регіонів світу, як і раніше, залишаються провідними факторами, що визначають ефективний розвиток людства в майбутньому. Це дає підстави для об'єктивного та адекватного оцінювання всього масштабу екологічних проблем, які постали перед сучасним соціумом, що дозволить створити перспективний план виходу цивілізації з екологічної кризи.

Варто зазначити, що в підсумковій резолюції Світової конференції ООН з навколишнього середовища (Стокгольм, 1972 р.) зазначено, що збереження біосфери разом з усіма її основними компонентами залишається фундаментальною умовою виживання живих організмів на планеті Земля. Дане твердження отримало остаточне визнання у проголошенні стратегії стійкого розвитку (sustainable development), в якій окреслено питання мінімізації шкоди, що завдається майбутнім поколінням, у тому числі, в галузі стану навколишнього середовища й збереження природних біоресурсів [1].

В умовах сьогодення зростання людських можливостей і великої кількості потреб призвело до суттєвих порушень екосистем, що сприяло трансформувannya екологічних проблем у глобальні виклики, які за своєю значимістю випередили економічні, що було зазначено на Всесвітньому економічному форумі у Давосі в 2020 році [2].

Безвідповідальне ставлення населення до стану та охорони довкілля призвело до виникнення наявних проблем. Саме тому необхідно звертати особливу увагу на екологічне виховання серед дітей і молоді. Важливою умовою даного процесу є формування їх екологічної компетентності в цілому, й на уроках хімії, зокрема. Адже правильне ставлення до природи виходить із екологічних знань. Все це вимагає оволодіння екологічними знаннями, екологічною культурою та екологічною етикою. Для викорінення існуючих проблем необхідно виховати людей з екологічним світоглядом.

Основною складовою екологічної компетентності є усвідомлення власної причетності до екологічних проблем кожним учнем. Аналіз навчальних програм із дисциплін природничого циклу свідчить про недостатню кількість інформації для систематичного екологічного навчання та формування на цій основі екологічної компетентності учнів, а

застосування вчителями неефективних методик теж суттєво гальмує цей необхідний процес.

Одним із основних завдань є формування почуття відповідальності перед природою в учнів закладів загальної середньої освіти. Таким чином, школярі набувають розуміння того, що добре знаючи хімію, можна організувати виробництво, яке не завдасть шкоди природі, наприклад, безвідходну технологію. Адже хімія є основою нашого повсякденного життя й учні мають розуміти тісний зв'язок науки із сучасним розвитком. Сучасна людина не може жити, не користуючись здобутками хімічної науки. Роль хімічної науки й хімічної технології в глибокому усвідомленні екологічних проблем та їх вирішенні – надзвичайно велика. Тому для ефективного пояснення учням наявних екологічних проблем потрібно надати їм всебічну інформацію про джерела, що забруднюють навколишнє середовище, забруднювачі, що потрапляють у біосферу, їх вплив на людський організм, флору та фауну, а також екологічні проблеми регіону, в якому проживають.

Під час уроків хімії вчитель має використовувати різні форми (індивідуальну, фронтальну, групову, масову) та методи (дискусію, бесіду, обмін думками, інтегровані завдання та навчальні проекти екологічного спрямування, дидактичні ігри, симуляції екологічного змісту тощо), що забезпечить ефективне підвищення пізнавальної активності учнів щодо вивчення матеріалу екологічного характеру. Важливим є залучення учнів до різних видів позакласних заходів на тему охорони навколишнього середовища із практичним змістом з метою активізації екологічної свідомості школярів.

Отже, формування екологічної компетентності надає учням здатність бачити й кращою мірою розуміти навколишній світ, хімічні явища, які відбуваються в природі; прогнозувати використання хімічних знань у практичній діяльності людини тощо. При цьому використання інтегрованих завдань із практичним змістом сприяє розвитку природозберігаючих компетентностей учнів та попередженню екологічних проблем у майбутньому.

1. Ільків Н. В. Екологічне право України. Курс лекцій. – Львів, 2013. 218 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/207>
2. The Global risks Report 2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2020>